

अनुसूचित क्षेत्रातील पेसा ग्रामसभांचे
संसंगीकरण (Mobilisation)
करण्याबाबत.

**महाराष्ट्र शासन
ग्राम विकास विभाग**

शासन परिपत्रक क्रमांक: रागांपं-२०१६/प्र.क्र. १०१/योजना-४

बांधकाम भवन, २५ मर्झबान पथ,

फोर्ट, मुंबई-४०० ००१

दिनांक: २२ जून, २०१६

प्रस्तावना -

महाराष्ट्रामध्ये सद्यःस्थितीत Fifth scheduled areas अंतर्गत १३ जिल्ह्यांचा समावेश होतो. या सर्व जिल्ह्यांमध्ये पेसा (Panchayat extension to scheduled areas Act, १९९६) अधिनियमाचे प्रभावी अंमलबजावणी करणे आवश्यक आहे. मा.पंतप्रधान यांनी दिनांक २४ एप्रिल, २०१६ या पंचायती राज दिनाच्या वेळी “ग्राम उदय से भारत उदय अभियान” अंतर्गत ग्रामसभा आणि ग्रामपंचायत बळकटीकरणाच्या आवश्यकतेवर भर दिलेला आहे. ही बाब लक्षात घेता राज्यात पेसा अंतर्गत आजमितीस एकूण २८३५ एवढ्या ग्रामपंचायती आहेत. या ग्रामपंचायती अंतर्गत येणाऱ्या पेसा गाव निहाय ग्रामसभांचे संसंगीकरण (Mobilisation) करण्यासाठी केंद्र शासनाकडून निधी प्राप्त झालेला आहे.

पेसा अंतर्गत येणाऱ्या ग्रामसभांचे संसंगीकरण (Mobilisation) करण्यासाठी आणि पेसा अधिनियमाच्या प्रभावी अंमलबजावणीच्या दृष्टीने राज्य ग्रामीण आजिविका मिशन (SRLM) किंवा महिला आर्थिक विकास महामंडळ (मआविमं) अंतर्गत असणाऱ्या महिला बचत गटांना ग्रामसभा Mobilisation ची जबाबदारी देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन परिपत्रक -

अनुसूचित क्षेत्रा अंतर्गत येणाऱ्या एकूण २८३५ ग्रामपंचायतींमधील सर्व पेसा ग्रामसभांचे संसंगीकरण (Mobilisation) करण्यासाठी आणि पेसा अधिनियमाच्या प्रभावी अंमलबजावणीच्या दृष्टीने राज्य ग्रामीण आजिविका मिशन (SRLM) किंवा महिला आर्थिक विकास महामंडळ (मआविमं) अंतर्गत असणाऱ्या महिला बचत गटांना ग्रामसभा Mobilisation ची जबाबदारी देण्याबाबतचा निर्णय या परिपत्रकान्वये घेण्यात येत आहे.

महिला बचत गटांना ग्रामसभा Mobilisation ची जबाबदारी देताना अवलंबवयाची कार्यपध्दती, कर्तव्ये, जबाबदाऱ्या व इतर अनुषंगिक बाबी खालीलप्रमाणे राहतील.

अ) निवड :-

- महिला बचत गटाची निवड करण्याचे सर्व अधिकार ग्रामसभेला राहतील. ग्रामसभेने महिला बचत गटाची निवड करून तसा ठराव पारित करावा. एका ग्रामपंचायतीस एक बचत गटाची निवड करता येईल.
- निवडलेल्या बचत गटाचे ५०% पेक्षा अधिक सदस्य हे आदिवासी असावेत.
- निवडलेला बचत गट हा किमान दोन वर्षापूर्वी स्थापन झालेला असावा व त्यांची ग्रेडींगची प्रक्रिया पूर्ण झालेली असावी. या बचत गटाने मागील दोन वर्षात नियमित बैठक, बचत, पैशाची उलाढाल, लेखाजोखा व्यवस्थित केलेला असावा.
- वर नमूद केलेले सर्व निकष एका ग्रामपंचायतीमध्ये जर एकापेक्षा जास्त बचत गट पूर्ण करीत असल्यास ग्रेडींग मध्ये सर्वात जास्त गुण प्राप्त झालेल्या बचत गटाची निवड करावी.
- महिला बचत गटाची निवड केल्यानंतर, त्या महिला बचत गटाने एका संपर्क व्यक्तीची निवड करून त्याबाबतची माहिती ग्रामसभा व पंचायत समितीस यांना उपलब्ध करून देणे आवश्यक राहिल. असा संपर्क व्यक्ती हा आदिवासी असावा व शक्यतो त्याची शैक्षणिक अर्हता ८ वी पास असावी.
- महिला बचत गट किंवा संपर्क व्यक्तीचे काम समाधानकारक नसल्यास त्यांना बदलण्याचा सर्वस्वी अधिकार ग्रामसभेला राहिल.

ब) मानधन :-

- बचत गटांचे मासिक मानधन रु. २,५००/- (रुपये दोन हजार पाचशे मात्र) एवढे राहिल.

क) कर्तव्ये :-

- ग्रामपंचायती अंतर्गत येणाऱ्या सर्व पेसा ग्रामसभांच्या प्रशासकीय व आर्थिक बाबींच्या नोंदी /रेकॉर्ड अद्यायावत ठेवण्यास ग्रामसभेला मदत करणे.
- पेसा कायद्याची जनमानसात जागृती निर्माण होण्याच्या दृष्टीने व्यापक कार्य करावे.
- राज्य शासन, जिल्हा प्रशासन किंवा शासनाच्या कुठल्याही विभागाकडून या पेसा अंतर्गत प्राप्त होणाऱ्या सुचना / मागदर्शक तत्वे ग्रामसभेपर्यंत पोहचविण्याचे काम करतील.
- पेसा अंतर्गत कायद्याने ग्रामसभेला प्राप्त झालेल्या अधिकारांची प्रभावी अंमलबजावणी करण्यासाठी ग्रामसभेला प्रवृत्त करणे.

- ग्रामसभेतील कामकाजाची माहिती वेळोवेळी ग्रामसेवकांना देणे.

सदर शासन परिपत्रक महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१६०६२२१४४२४४२४२० असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

गिरिश भालेराव

उप सचिव महाराष्ट्र शासन.

प्रत,

१. मा. राज्यपालांचे सचिव,
२. मा. मुख्यमंत्री यांचे अपर मुख्य सचिव,
३. मा. मंत्री (ग्राम विकास) यांचे खाजगी सचिव
४. मा. मंत्री (आदिवासी विभाग) यांचे खाजगी सचिव
५. मा. राज्यमंत्री (ग्राम विकास) यांचे खाजगी सचिव
६. मा. मुख्य सचिव यांचे सह सचिव
७. मा. अध्यक्ष, जिल्हा परिषद (सर्व),
८. मा. विधानसभा/मा. विधान परिषद सदस्य (सर्व)
९. मा. अप्पर मुख्य सचिव (वित्त/ नियोजन/)
१०. मा. प्रधान सचिव/ सचिव (ग्राम विकास/ महसूल/ आदिवासी विकास/)
११. महासंचालक, यशवंतराव चव्हाण विकास प्रशासन प्रबोधिनी (यशदा), पुणे.
१२. विभागीय आयुक्त (सर्व)
१३. जिल्हाधिकारी (सर्व)
१४. मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद, (सर्व)
१५. सहसचिव/ उपसचिव, ग्राम विकास विभाग (सर्व)
१६. राज्य प्रकल्प संचालक, राजीव गांधी पंचायत सशक्तीकरण अभियान, पुणे.
१७. निवडनस्ती